

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XIII. Dictorum factorumq[ue] suorum commendatio, reliquorum damnatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

Orationis denique studium plurimum in hac re poterit. in quo mens cælestibus collustratur, discutitque cælesti lumine errorem suum, agnoscit tenebras exiitque, melioribus cognitionis amorisque diuini radiis perfusa.

CAPVT XIII.

Dictorum factorumque suorum commendatio, reliquorum damnatio.

EST hæc innata quibusdam conditio, consuetudine deinde aucta & roborata, sua ut laudent sola, aliena aut damnent, aut silentio transeant; laudes suas etiam ab imperitis auidè excipiant, aliorum, deiecto vultu, fronte, oculis hauriant, & cum improbare non possint, nunquam tamen probent. Dolent potius aliorum præclaris dictis factisque, ac mœrorem si quando verbis obtegāt, vultu tamen produnt; ad sua, etiam minima, & quæ laudem nullam merentur, si quis laudator accedat, totis animis ut ad tubas & tympana militiæ amatores, exiliunt. nec continere pruritus hunc possunt, os genæque gaudium testantur; ut ille iam illis amicorum

rum primus maximusque sit, qui primus maximusque laudator est.

Quò te veritas in hac vanorum hominum prurigine? laudabis omnia? non est viri Deum timentis; neque enim possibile est, non profluere ab homine quædam non laudanda. damnabis? pro hoste habebis. tacebis? non laudasse, damnasse apud hos est. quin adeò eò crescit hæc quorundam scabies, ut in vno non laudasse, aut improbasse, in omnibus damnasse sit. Nescit modum aut frenum sibi imponere laudum hæc libido: sed neque vulgari contenta laude est, etiam infima in summa reponi laude desiderat. ferendum quoquo modo esset, nisi meritò improbanda non rarò, summè etiam laudari velent; ut, ni feceris, contracta ac corrugata fronte, detectisq; genis ac superciliis mœrorem testentur, & amicitia renuncient. cum enim amasse in illis, laudasse; non probasse, damnasse sit, fit ut amorem & odia, sola laude & improbatione metiantur.

Et sunt plerumque hi molesti grauefque omnibus: nulla enim propè illorum colloquia sine dictorum factorumq; laude reperies. velis proinde, nolis, laudes audias necessum est: & ingerunt has nulla sæpe temporum, locorum, personarum

ha-

habita ratione ad omnium fastidium; nec immunem quemquam ab importunissima laudum suarum narratione abire permittunt, veriti ne, si vnus ignorauerit, damnati, aut non satis laudati videantur. non facerent si memores essent monitorum Sapientis: *Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.* *Prov. 27.*

Nec inter domesticos tantum, apud quos faciliior venia esset, sed inter externos, & mulierculas etiam ingentibus verbis decantant sua: quæ nisi plenæ abeant cõmendationibus, nullum sibi dictorum factorumque suorum fructum retulisse videntur; futuræ nimirum apud socias aut æmulas, laudum præcones confessariorum suorum; narranturque sæpe dicta factaque, nec dicta, nec facta vnquam: imò vniuersæ aliorum Superiorumque laudes in illos commigrat: ab horum scilicet consiliis, si quid in domo vniuersa est, quod laudem mereatur, profectum est; sin aliud infelici euentu præter spem successit, his monitoribus meliora euenissent. aliud suaferunt, auditi non sunt; hinc damna accepta: auditi fuissent, & alia longè rerum facies esset, & pro damnis emolumenta nata forent.

Noxium ante omnia hoc hominum genus

nus in Religione est, multorumque emulationibus & inuidiæ obiectum, mutuarum dissensionum & alienationum causa. Et nati hi non Religioni, non Deo, famæ tantum suæ sunt: nam si Deo & Religioni, gauderent vtriusque nominis propagatione, quam aliorum dictis factisque ingentia vident incrementa sumere. Non gaudere, non laudare, cum meritò possis, damnare est. Et cum de tuis minimis prodigè in omnem lætitiã profundaris; in aliorumque etiam maximis, doloris potius quàm lætitiæ signa prodas; non hoc est de Domini Religionisque gloria, quæ talibus augetur, crescitque in maius, dolere? quæ quibus innitantur principiis, nemo non videt; superbiæ nimirum & inuidentiæ fundamentis, quibus hæ suorum laudationes, alienorum damnationes inædificatæ sunt.

Et sanè non minùs perniciosus est, qui alienas laudes alto silentio premit, quàm qui eleuat, aut damnat facta. quid? quòd silentio suo grauiùs sepe ille feriat, quàm apertus hic improbator: nam cum primus ferè moderatioris ingenij habeatur, vt qui affectus suos tegat, fit vt silentium illius pro aperta damnatione habeatur. Non laudasse enim cum possit, qui modestiæ
opt-

opinionem habet, vituperasse est. & ille qui apertè laudandà damnat, criminato-
ris potiùs nomen obtinet, & verbis ipsis, improbandique modo alienationē osten-
dit, incompositumque minusque ordina-
tum affectum, vt hoc ipso fide careat. at
ille alter modesto seueroque silentio fi-
dem reperit, vulneraque infligit, altiùs pe-
netratura, quo à profundiore mente in-
fliguntur & veniunt.

Et tales ferè, qui alto silentio laudanda
in aliis premunt, ingentes sub modesta
fronte arrogantia montes tegunt. neque
enim aliunde prouenit parca hæc alienarū
virtutum laudatio, quàm ab animo laudis
suae auido: qui cùm aliorum commenda-
tionibus suis detractum iri veretur, seriò
cauet ne quid elabatur in alio laudandū.
apertè damnare conscientia terret, & ex-
terioris cuiusdam moderationis opinio ca-
ptata: silere posse arbitratur, nec vlla lege
ad alienas laudes vulgandas teneri. qui si
cogitaret plus saepe moroso se obesse suo
silentio, quàm apertum criminatorem ef-
futiendi quidlibet licentia; non tam par-
cus laudator effet.

Et sanè vt homines fugiat, Deum latere
mens illa æmulationibus grauida non po-
test. videt illam propriarum laudum bal-

neo, tanquam oceano innatantem, aliorumque encomiis liuidam: nec crimen effugere potest interni fastus, à quo vnico hæc silentia imperantur.

Et sanè nisi ingenti vndique cingeretur possidereturque rerum suarum arrogantia, vt nullo non loco ac tempore auidè laudes suas venetur, non tam seверо silentio aliorum præconia premeret: quæ cum veluti soles arbitretur officere tenuissimis lucernarum suarum luminibus, omniconatu dies illos supprimit, magnaque eos silentij sui nebula, densaque liuoris nube tegit; qui si altiùs pectoris sui latebras excuteret, perfacilè fundamenta taciturnitatis huius erueret, & in abditæ arrogantia suæ profundum nullo negotio veniret.

Quamquã palàm ac quasi aperto Marte dicta factaque aliorum damnare, maioris cuiusdam impudentiæ sit: nequetalles aliud expectare debent, quàm vt pari licentia feriantur. ferè enim hæc diuinæ cuiusdam vindictæ remuneratio quædam est, vt damnari sua ab omnibus sentiant, qui omnium damnant; ita talionis pœna ferit hos Deus, aut permittit ea, qua ipsi reliquos, mensura donari: acciditque illis, vt cum dicendi licentia in omnes se profundant, omnium etiam patiantur linguas.

guas, calamisque omnium percutiantur, qui nulli parcere didicerunt: & ut nihil illis rectum bonumque, quod ab alio patre natum est, ita nihil horum, probum aliis laudique dignum videtur, aut quod nomen decusque mereatur.

Graues deinde tales omnibus esse consueverunt, inuisi paribus, duri inferioribus, nisi quos perpetuos laudum suarum praecones nacti fuerint: Superioribus molesti. cum enim mutuam pacem turbent, amicitias ac necessitudines dissoluant, non Superioribus, non aequalibus, non inferioribus parcentes, fit ut omnium in se animos prouocent, omniumque indignationem extimulent: unde etiam fit, ut omnes horum familiaritatem fugiant, consuetudinem auersentur, ut à qua nihil expectare possint, praeter graues censuras, seuerasque accusationes, eo molestiores, quo neminem propè illa sum praetereunt, damnant omnes, testes facti ac iudices omnium, maximeque magnorum virorum, in quibus ob augustam aliquam nominis amplitudinem, pronius inuidia & aemulatione stimulante incurrunt.

Reme-

Remedia.

A Malorum, quibus laudator sui agitur, extirpatione petenda sunt: innotam quandam hinc superbiam inuidiam, que nemo non videt, quibus agitatur, & alienis contabescit, ac suis pascitur laudibus. Quare ad superbiam ac inuidiam radices securis admouenda est, contrariisque submissionis & amoris remediis animorum hæc venena pellenda sunt.

Assuescat proinde quicumque hic est, aliena laudare etiam minima, illa mirari, predicare & publicare; sua tegere, deprimere & extenuare: fugiat suorum laudatores: cogitetque ferè eos nos pati grauissimos in absentia censores, quos presentes profusissimos sensimus laudatores.

Cogitet illa nobis speranda ab aliis, que nos impendimus aliis, paribusque dicta factaque nostra commendationibus, aut vituperationibus metienda.

In aliis denique, qui simili vitio tenentur, tanquam in speculo seipsum intueatur, & in aliena fœditate suam deuitet; alieno exemplo vitia emendet sua. displicent in aliis? fugiat in se displicentiora. odit domesticæ pacis turbatores, amatque
socias

focias dextras necessitudinis fraternæ :
 exequatur in se quod amat in aliis : fu-
 giat quod odit in illis, factus iam aliis ma-
 gister & ductor mutuæ caritatis, æternita-
 tis memor vitæ alterius, breuitatis huius,
 poenarum & præmiorum illius, incertitu-
 dinis huius.

CAPVT XIV.

*Ambitio speciosorum munium prosecutio:
 vitiorum fuga & contemptus.*

MALORVM omnium in Religione
 summum, & è quo tanquam ocea-
 no & fontibus, reliquorum ferè vitiorum
 flumina nascuntur. Quid enim sperari ab
 illo potest, siue in salutem proximorum,
 siue in Religionis augmentum, siue in di-
 uini nominis propagationem, cui honor
 dignitasque propria pro proposito sibi fi-
 ne est? quique cogitationes suas omnes in
 præfixum sibi dignitatum suarum scopum
 iaculatur? Quid non timeri? Diuini illi no-
 minis gloria, salus proximorum, Religio-
 nis progressus, tamdiu cordi erunt, quam-
 diu hæc idoneam ambitioni suæ materiam
 iudicauerit: vbi senserit auxilio sibi ad quæ
 sperabat, non esse, repellet & auersabitur,

vt